

Україна

Україна

Голова держави: **Петро Порошенко**

Голова уряду: **Володимир Гройсман**

У розслідуванні щодо так званих таємних тюрем Служби безпеки України (СБУ) не відбулося жодного прогресу. Офіційні представники правоохоронних органів знову вдавалися до тортур та інших видів жорстокого поводження.

Українська влада посилила тиск на своїх критиків і незалежні громадські організації, у тому числі на журналістів й антикорупційних активістів. Поміж іншим, державні органи відкривали кримінальні провадження та приймали закони, покликані обмежити права на свободу слова та свободу об'єднань.

Де-факто влада на територіях під контролем сепаратистів продовжувала незаконно затримувати та ув'язнювати своїх опонентів. У листопаді де-факто Верховний суд у Донецьку засудив чоловіка до страти. Влада в окупованому Росією Криму залякувала, цькувала та відкривала кримінальні провадження проти своїх критиків.

У Києві під належним захистом поліції пройшов Марш рівності ЛГБТІ. По всій країні число нападів на заходи ЛГБТІ зросло. Уряд не спромігся належним чином підійти до вирішення питання сексуального та домашнього насильства. Влада заявила, що Україна заморозила будь-які збройні поставки до Південного Судану.

Загальні відомості

Соціальна напруга продовжувала наростати. Накопичення економічних проблем, повільний темп реформ і наскрізна корупція повсякчас розпалювали протести в Києві, які часом обертались насильством. Деякі з цих протестів збирали кількості чоловіків. У квітні Світовий банк повідомив, що українська економіка перестала спадати, прогнозує їй 2% зростання у 2017 році та закликаючи пришвидшити реформи. 14 червня ЄС скасував візи для громадян України. Уряд прийняв усеосяжні реформи медицини та освіти, вперше включивши права людини до майбутньої шкільної програми.

Сепаратисти та урядові сили продовжували збройне протистояння на сході України, всупереч угоді 2015 року про припинення вогню. Кількість смертельних випадків серед військових і цивільного населення продовжувала зростати та, за даними ООН, станом на 15 серпня сягнула 10225 загиблих, включно з 2505 цивільних.

Згідно з вересневою доповіддю Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні, "підвищення рівня бідності та безробіття, помножене на рекордно високі ціни на продукти харчування, негативно вплинуло на життя 3,8 мільйонів осіб у зоні конфлікту в Донецькій та Луганській областях, на додаток до повсякденних труднощів, спричинених військовими діями та відповідними обмежувальними заходами, які вживають усі сторони конфлікту". Закони, прийняті в попередні роки, надалі заважають людям, які живуть у зоні конфлікту, отримати доступ до соціальних прав і пенсій.

Крим залишається під російською окупацією. Росія так само відмовляє міжнародним правозахисним механізмам у доступі на півострів.

Російських активістів і перформансистів Сіре Фіолетове та Вікторію Мірошніченко два тижні тримали під вартою без доступу до зовнішнього світу після того, як 31 січня вони перетнули кордон на територію під контролем ДНР. Внаслідок міжнародної кампанії за їхнє звільнення 14 лютого де-факто Міністерство державної безпеки (МДБ) доставило їх до російського кордону та відпустило.

2 червня журналіст-фрілансер Станіслав Асєєв, який був анонімним кореспондентом в ДНР, став жертвою насильницького зникнення в Донецьку. Кілька тижнів де-факто влада відмовлялась визнавати, що утримує його. 16 липня представник МДБ сказав його матері, що її син знаходиться під їхньою вартою та звинувачується в шпіонажі. Станом на кінець року Станіслав Асєєв залишався затриманим і знаходився під слідством.

Свобода об'єднань

Громадські активісти та члени громадських організацій, зокрема антикорупційних, регулярно зазнавали переслідувань і ставали жертвами насильства. Часто ці інциденти не були ефективно розслідувані, а суттєва підозра у спонуканні до них падала на представників владних структур - у деяких випадках, правоохоронних органів.

Прийнятий у березні закон зобов'язав антикорупційних активістів, включно з членами громадських організацій і журналістів, заповнювати щорічні декларації про прибуток - те, що зазвичай мають робити держслужбовці. У протилежному випадку їм загрожують кримінальні звинувачення та ув'язнення.

У липні Адміністрація Президента запропонувала на розгляд два законопроекти, які передбачали обтяжливу й дошкульну публічну фінансову звітність для громадських організацій, чий річний бюджет перевищує розмір 300 так званих "прожиткових мінімумів". Ця сума визначена законом і регулярно переглядається, станом на кінець року вона становила 1700 гривень, або 63 американських долари. Також до громадських організацій висувалася вимога публічно звітувати про кожен платіж на адресу співробітників чи консультантів. Невиконання цих зобов'язань тягло за собою жорсткі покарання, серед яких втрата неприбуткового статусу та замороження рахунків. Ці два законопроекти знаходились на розгляді українського парламенту на кінець року.

11 жовтня слідчі Нацполіції та Генпрокуратури прийшли з позаплановою податковою перевіркою в офіси "Пацієнтів України" та "Всеукраїнської мережі людей, які живуть з ВІЛ (ЛЖВ)" - двох громадських організацій, відомих розкриттям сумнівних схем державної системи медзакупівель. Влада звинуватила ці організації в нецільовому використанні свого міжнародного фінансування, хоча вони й пройшли незалежний фінансовий аудит. Згідно з документами слідства, їм приписують "підтримку тероризму" у зв'язку з наданням коштів партнерським пацієнтським організаціям у Криму.

Свобода вираження поглядів

Розслідування вбивств журналістів Олеся Бузини у 2015 році та Павла Шеремета у 2016 році не принесли жодних результатів. Влада знову намагалася обмежити право на свободу вираження поглядів, ініціюючи необґрунтовані кримінальні провадження проти журналістів, які критикували уряд за його політичний курс на сході України та неспроможність втілити в життя реформи. 7 червня Вищий спеціалізований суд України відхилив рішення апеляційного суду від липня 2016 року про виправдання в'язня совісті Руслана Коцаби - журналіста, якого судили за державну зраду й завдання шкоди Збройним Силам України після того, як він висловився проти конфлікту на сході України.

У червні в межах розслідування за підозрою у розголошенні державної таємниці був проведений обшук в офісі інтернет-газети *Strana.ua*. Пізніше, у серпні, відбулися

обшуки в будинках її головного редактора Ігоря Гужви та іншого журналіста. У липні проводився обшук в офісі медіа-холдингу “Вести” у справі щодо фінансових махінацій. Обидва новинні видання були відомі своїм критичним висвітленням дій української влади та її політики на ураженому конфліктом Донбасі.

У серпні сталися три окремі інциденти, коли СБУ депортувала чотирьох міжнародних журналістів і журналісток, двох іспанських і двох російських, через “загрозу національним інтересам України” та заборонила їм повертатися до України протягом трьох років. Речниця СБУ Олена Гітлянська звинуватила російську журналістку Анну Курбатову, яку вислали 30 серпня, у створенні “загрозливих для національних інтересів України” матеріалів і попередила, що так буде з кожним, “хто дозволить собі ганьбити Україну”. У жовтні СБУ зняла з іспанських журналістів заборону на в'їзд в Україну.

Також у серпні СБУ заарештувала журналіста-фрілансера Василя Муравицького з Житомира. Він співпрацював із низкою російських ЗМІ. СБУ звинуватила його у підготовці та поширенні “антиукраїнських” матеріалів на замовлення з Москви. У разі обвинувального вироку йому світить до 15 років у в'язниці. Наприкінці року Василь Муравицький знаходився у слідчому ізоляторі.

Права лесбійок, геїв, бісексуальних, трансгендерних та інтерсекс людей

18 червня тисячі людей приєдналися до найбільшого на сьогодні Маршу рівності в Києві - щорічної прайд-демонстрації ЛГБТІ. Також були присутні кілька десятків протестувальників. Поліція забезпечила ефективний захист від опонентів Маршу, не було жодних повідомлень про інциденти під час ходи. Члени праворадикальних груп атакували та побили кількох учасників і учасниць після Маршу. Загальна кількість жорстоких нападів на представників і представниць ЛГБТІ у 2017 році зростає. У вересні група правих протестувальників нещадно побила кількох учасниць ЛГБТІ-фестивалю в Запоріжжі.

Насильство проти жінок і дівчат

Парламент досі не ратифікував Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульську конвенцію), яку підписав у 2011 році.

Крим

У Криму продовжився наступ на права на свободу слова, об'єднань та мирних зібрань. Як і раніше, влада цькувала переважно етнічних кримських татар. Триває свавільна заборона Меджлісу кримськотатарського народу, самоврядного представницького органу кримських татар. Намагаючись залякати критиків окупації півострова, російські силові структури влаштовували рейди на десятки домів кримських татар начебто в пошуках незаконної зброї, наркотиків та “екстремістської” літератури. Ті деякі адвокати, які не відмовляються захищати в кримських судах інтереси незгодних, зазнавали переслідувань з боку російської влади.

26 січня був затриманий адвокат Еміль Курбедінов - де-факто суд у кримській столиці Сімферополі засудив його до 10 днів адміністративного арешту. Його звинуватили в порушенні російського антиекстремістського законодавства через пост у соціальній мережі, опублікований ще до окупації Росією Криму. В ньому він поділився відео з протестом ісламської організації Хізб ут-Тахрір, яка заборонена в Росії, проте не в Україні. 8 серпня поліція у Сімферополі застосувала надмірну силу й арештувала Сервера Караметова за те, що він у знак протесту проти репресій по відношенню до кримських татар тримав плакат під Верховним судом Криму. Він був засуджений до 10 днів у в'язниці. 22 вересня український журналіст Микола Семена отримав обвинувальний вирок за “створення загрози територіальній цілісності Російської

Федерації” у своїх публікаціях: 2,5 роки умовного ув’язнення та заборона займатися “громадською діяльністю” протягом 3 років. Кримськотатарські лідери Ахтем Чийгоз та Ільмі Умеров у вересні отримали тюремні терміни за свій мирний активізм. 25 жовтня їх обох літаком доставили до Туреччини та звільнили без жодного офіційного пояснення. Ахтем Чийгоз провів під вартою 34 місяці, а Ільмі Умерова силоміць тримали у психіатричному закладі з серпня-вересня 2016 року. Обоє були в’язнями совісті.

Торгівля зброєю

28 вересня Секретар Ради національної безпеки і оборони України Олександр Турчинов заявив, що українські державні компанії прийняли рішення заморозити постачання зброї до Південного Судану. Ця заява відбулася через кілька днів після того, як Amnesty International оприлюднила доповідь, що включала папери про підписання угоди та сертифікати кінцевого споживача, в яких український державний експортер зброї “Укрінмаш” був зазначений як потенційний постачальник стрілецької зброї та легкого озброєння Міністерству оборони Південного Судану на суму 169 мільйонів доларів США.² У відповідь на доповідь Державна експортна служба випустила заяву про те, що зазначена угода не була реалізована, а з України не було доставлено жодного озброєння до Південного Судану. В попередні роки Україна регулярно звітувала про експорт стрілецької зброї, легкого озброєння та основних збройних систем для південносуданського уряду. Україна досі не ратифікувала Договір про торгівлю зброєю, підписаний нею у вересні 2014 року.

² З Лондона в Джубу, роль британської компанії в одній із найбільших угод про постачання зброї до Південного Судану ([АКТ 30/7115/2017](#))